

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Tractatus Exegeticus Ad Librum III. Decretalium Gregorii
IX. Contractus in specie secundum rubricarum ordinem
exponens**

Scharz, Oddo

Salisburgi, 1738

§. II. An, & quale dominium, in prædictis bonis Clerici habeant?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63816](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63816)

- 1 **P**eculium quasi pusilla pecunia, si-
ve patrimonium pusillum in l. 5.
§. 3. ff. de Pecul. ad sensum præ-
sentis rubricæ pro patrimonio Clerico-
rum, seu beneficiatorum sæcularium
accipitur, siue pro bonis illis, quæ seor-
sim ab Ecclesiæ rebus habent.
- 2 Dividitur hoc Clericorum peculium
tripliciter. Primum dicitur *patrimonia-
le*, consistens in illis bonis, quæ Cleri-
cus siue ante, siue post assumptum Cle-
ricatum ex hæreditate, legato, fidei-
commisso, donatione vel etiam propria
industria non tamen occasione Ecclesiæ
acquisivit. Alterum vocatur *quasi pa-
trimoniale*, vel *quasi castrense*, & com-
plectitur illa bona, quæ Clericus non
ratione beneficii, sed officii & sacri mi-
nisterii tanquam mercedem, & stipen-
dium acquisivit. Quo probabilius spe-
ctant redditus *Capellaniæ*, vel aliorum
beneficiorum simplicium sub onere cer-
tarum Missarum singulis septimanis le-
gendarum, item *distributiones quotidiana*
æ, quæ Canonicis actualiter chorum
frequentantibus dari solent. Card. Tu-
scus lit. D. concl. 512. Haunold. tom. 2.
tract. 4. cap. 2. controu. 2. num. 86. li-
cèt enim distributiones istæ ex ipsis re-
ditibus Ecclesiæ sumantur juxta Conc.
Trid. sess. 21. cap. 3. adeoque naturam
suam retineant; non tamen præcisè ra-
tione **Canonicatus**, sed propter particu-
- lares actus, & labores dantur, nec fru-
ctuum siue reddituum **Canonicatus** no-
mine comprehenduntur, prout colli-
gitur ex cap. un. de Cleric. non resid. in 6.
Tertium appellatur *profectitium* (*adven-
titium* enim post Clericatum assumptum
cessat, & quidquid filiusfamilias Cle-
ricus acquirit, ad *quasi castrense* spectat
l. 34. iuncta auth. Presbyteros C. de Episc.
& Cleric.) eorum scilicet bonorum,
quæ secundum primam suam originem
ad Ecclesiam spectant, sed à Prælati-
bus Ecclesiæ per modum beneficii siue sti-
pendii specialiter assignata sunt mini-
stris Ecclesiæ, annui scilicet redditus
ex fundis, & prædiis Ecclesiæ, de
decimis Parochiarum &c. quæ explica-
tio suppeditat occasionem distinguendi
inter bona ipsius Ecclesiæ, & bona pro-
spectu Ecclesiæ acquisita: bona enim
Ecclesiæ dicuntur, quæ Ecclesiæ desti-
nata sunt, siue immobilia, siue mobilia
veluti agri, vineæ, sylvæ, domus, cali-
ces, & alia, quæ quocunque titulo do-
nationis, emptionis, vel legati ad Ec-
clesiam pertinent, & in istis Clericus
præter administrationem nil habet. cap. 2. de Donat. Bona verò prospectu
Ecclesiæ acquisita vocantur redditus illi
ex bonis Ecclesiæ quotannis percipi so-
liti, & isti ad peculium Clericorum
profectitium spectant. His suppositis.

§. II.

An, & quale dominium, in prædictis bonis Clerici habeant?

SUMMARI A.

3. In bonis patrimonialibus, vel quasi talibus Clerici dominium habent cum ple-
naria facultate tam inter vivos, quam mortis causa de iisdem disponendi. 4.
Similiter sunt domini in bonis prospectu Ecclesiæ acquisitis, tam quæ iis ad
con-

congruam sustentationem deserviunt, 5. Quàm in superfluis. 6. Tenentur tamen istos fructus in usus pios expendere. 7. An ex iustitia, adeoque ad alios, & profanos usus expendendo, teneantur ad restitutionem, affirmantium fundamentis relatis 8. Negamus, 9. Et ad opposita respondemus. 10. Contra 1. & 2. conclusionem argumenta referuntur, & refelluntur. 11. Quantum Clericus ad usus profanos expendere possit, quin graviter peccet? 12. Quid nomine congruæ sustentationis hic veniat? 13. Si beneficiatus moriatur, variis bonis relictis, ad quem ista pertineant? distinctè resolvitur.

3 **H**Æc quæstio una Conclusionem solvi non potest; ideo Dico I. in bonis patrimonialibus, vel quasi talibus Clerici sunt veri domini, & possunt de illis tam inter vivos, quàm per ultimam voluntatem disponere. cap. 9. 12. & 15. de Testam. sicut enim horum bonorum laici sunt veri domini, ita nihil vetat, quominus etiam Clerici eodem proprietatis jure fruantur, cum per assumptum Clericatum domini incapaces non reddantur, aut illud à se abdicent. Navarr. tract. de rediv. Eccles. quæst. 1. Monit. 19. n. 2.

4 Dico II. Clerici beneficiarii habent dominium in peculio profectio, seu in bonis prospectu Ecclesiæ acquisitis, non tantum, in iis, quæ congruæ eorum sustentationi sunt necessaria, sed etiam quæ deducta sustentatione superfluunt. Hæc Conclusio est bimembris. Probatur quoad I. ex Concil. Trident. Sess. 24. de Reform. cap. 12. & Sess. 23. de Reform. cap. 1. ubi PP. sanxere, ut Clericus non residens pro rata absentia, aut Canonicus, vel beneficiatus curam animarum, vel dignitatem habens, si professionem fidei intra duos menses à die adeptæ possessionis non emiserit, fructus non faciat suos; ergo à contrario sensu, si præsens resideat, aut professionem emittat, fructus indistinctè faciet suos, id est, do-

minium eorum acquireret. Probatur II. ex cap. 2. de fidejuss. & cap. 2. de arbitr. ubi debita inopis beneficiati ex fructibus beneficii solvi jubentur; atqui si beneficiatus fructuum dominus non foret, tale debitum tanquam ex re aliena solutum per Ecclesiam repeti posset arg. l. 78. ff. de solut. ergo. Adde cap. 7. de except. & cap. 22. de Præbend. ubi beneficium Clerici proprium, & ejus redditus sui dicuntur, consequenter in ejus dominio sunt. l. un. C. de thesaur.

Probatur etiam quoad II. membrum. Nullus canon post divisionem bonorum Ecclesiasticorum in 4. partes factam, cujus nos ad tit. de Præbend. num. 3. jam meminimus, ostendi potest, qui Clericos dominio bonorum superfluum exuat, sed omnes, quotquot adduci possunt, loquuntur de redditibus & proventibus beneficiorum eosque lucrari, Clericos ac suos facere asserunt, nulla facta restrictione ad redditus congruæ sustentationi necessarios: ergo sine sufficienti fundamento juris loquuntur, qui in bonis superfluis Clericos negant esse dominos, maxime, cum etiam bona superflua habeant titulo divisionis, qui est domini translativus l. 17. ff. de usurpat. Probatur ulterius ex Conc. Trid. sess. 25. de reform. cap. 14. ubi hæc poena in Clericos fornicarios decreta est, ut, si à superioribus moniti se non abstineant.

(P p)

uac-

nuerint, tertia parte fructuum, obventionumque, ac proventuum beneficiorum suorum quorumcumque ipso facto sint privati; sin verò secunda monitioni adhuc non paruerint, fructus omnes ac proventus suorum beneficiorum ex ipso amittant. Jam quæro, ad quos fructus se pœna hæc extendat, an ad illos tantum, qui Clerico necessariam alimoniam præbent, vel etiam ad superfluos? Si primum dixeris, textui allegato violentiam infers, nam dicit, **FRUCTUS OMNES** sui beneficii peccantem Clericum amittere; si omnes, ergo non tantum *necessarios*, sed etiam *superfluos*, nam, qui dicit *omne*, nihil excipit. cap. 6. de *M. & O.* sin verò sub illa pœnali constitutione fructus quoque *superfluos* comprehendi asseras, jam non est, cur dominium in superfluis bonis Clericis deneges, siquidem illud, quod nostrum non est, non rectè dicimur amittere. Nam, ut ait Papinianus in l. 83. ff. de *R. J.* non videntur rem amittere, quibus propria non fuit. Accedit huic sententiæ singulare robur ex *Bulla Julii III.* 1550. edita, & durante Concilio Tridentino promulgata, ubi §. 1. ita loquitur Pontifex: *fructus, pecunias, & res alias, occasione Ecclesiarum, Monasteriorum, & beneficiorum Ecclesiasticorum provenientes, postquam ad manus beneficiorum pervenerunt, & cum aliis ipsorum beneficiorum fructibus commixti sunt &c. non ulterius in Ecclesiasticis sed potius in ipsorum beneficiorum propriis, & ab eis acquisitis bonis judicari, & propterea quodammodo pro secularibus & profanis haberi debent.* Respondet ad hanc Bullam P. Reiffenstuel ad h. t. §. 2. num. 43. quod loquatur de fructibus superfluis, qui consistunt in

pecuniis, quarum commixtione acquiritur dominium commiscenti per l. 78. ff. de *Solut.* hoc autem est merè per accidens, nec probat d. *Bulla*, quod per factam à Pontificibus bonorum Ecclesiasticorum divisionem Clericis dominium *superfluorum* acquiratur. Miror, virum tam celebrem potuisse interpretationem textui è diametro oppositam dare. An non expressis verbis loquitur Pontifex de commixtione facta non tantum in pecuniis, sed aliis quoque rebus, *fructus, pecunias, & res alias &c. postquam cum aliis beneficiorum fructibus commixti sunt &c.*

Dico III. Clerici tenentur bona superflua in pauperes, & alios pios usus erogare. Hæc conclusio inter orthodoxos (quod sciam) contradictorem non habet. D. D. benè multos enumerat Card. de Lugo *disput. 4. sect. 2. n. 9.* Thomass. *part. 3. lib. 3. à cap. 34. usque ad cap. 42.* ex Conciliis, & Patribus illustrat, nec non Natalis Alexander *histor. Eccles. tom. 7. secul. 13. §. 14. art. 6.* de quo argumento rursus redibit sermo in *part. 3. b. l. tit. de testam.* Probatur ex Concil. Trid. *sess. 25. de reform. cap. 1.* ubi S. Synodus Episcopis omnino interdicit, *ne ex rebus Ecclesie consanguineis, familiaresve suos augere studeant, cum & Apostolorum Canones (videlicet canon 38.) prohibeant, ut res Ecclesiasticas, quæ DEI sunt, consanguineis donent, sed, si pauperes sint, iis ut pauperibus distribuant.* Et paulò inferius pergit: *quæ de Episcopis dicta sunt, eadem non solum in quibuscunque beneficia Ecclesiastica tam secularia, quam regularia obtinentibus pro gradus sui conditione observari, sed & ad sanctæ Romanæ Ecclesie Cardinales pertinere de-*

eernit, & quanquam hæc verba Concilii commodè explicari possent de ipsis bonis Ecclesiæ, quorum Episcopi duntaxat administratores sunt, prout etiam Canon Apostolorum, ad quem se PP. Concilii referunt, de illis tantummodo bonis loquitur, non verò de bonis superfluis prospectu Ecclesiæ acquisitis, quæ in dominium Episcoporum & beneficiorum jam transiverunt: attamen & in posteriori hoc significato dicta verba exaudienda esse, ex eo suadet, quod omnes DD. & maximè illi, qui Concilio Tridentino interfuerunt, hujus constitutionis verba de redditibus, & proventus Ecclesiasticis intellexerint, ut perhibet cit. Card. de Lugo *d. disp. num. 12.* Rationem autem, cur in usus pios bona superflua erogari debeant, varii variam reddunt. Melior illa nobis videtur, quam reddit prælaudatus de Lugo *d. l. num. 17.* quod Ecclesia divisione facta jus circa bona Ecclesiastica expendenda tale in Clerum transtulit, quale illa ab initio habuit, Ecclesia autem accepit hoc jus cum onere bona, quæ DEI sunt, in usus pios expendendi: ergo etiam sub hoc modo facta divisione bona in Clerum transtulit.

Nec expugnabis hanc rationem, si dixeris, facta divisione in 4. partes Clerici sub eadem obligatione receperunt suam portionem, qua pauperes suam; atqui isti non tenentur portionem suam expendere in usus pios, ergo neque Clerici. Ad hoc argumentum reddit disparitatem de Lugo *l. cit. num. 19.* dicens, quod Ecclesia assignans partem suam pauperibus jam in actu exercito bona Christi in usus pios distribuit: Episcopis verò, & beneficiatis dedit, ut ipsi primum hoc facerent, & in usus sacros

distribuerent, quam intentionem colligit ex communi omnium fidelium, & DD. sensu, qui, his ita non distribuentibus, judicant eos non satisfacere suæ obligationi. Id quod confirmat ex *cap. 30. C. 12. Q. 2.* ubi jubet Gregorius Magnus ad Augustinum Anglorum scribens, ut Episcopo, & ejus familiæ sua portio detur *propter hospitalitatem, & susceptionem.* „Ubi vides (inquit Lugo) unam quartam partem dari soli Episcopo, quia ipse distribuere debet peregrinis, quos hospitio sub pari obligatione susceperat, non ergo datur illi solum, ut stipendium sui laboris, & muneris, sed cum eadem obligatione, quam Ecclesia habebat & alendi peregrinos, quod ipsum dendum de portionibus beneficiorum, eas non fuisse datas pro mero stipendio, sed cum eadem obligatione, quam bona illa intrinsecè afferbant. Hæc præfatus Cardinalis.

Quæres: an hæc obligatio expendendi bona superflua in usus pios oriatur ex lege *justitiæ*, adeoque, si Clerici ea ad alios usus profanos applicent, teneantur ad restitutionem? Pro affirmativa stat Navarrus de *redit. Eccles. quest. 2. monit. 7.* eoque teste omnes fere Canonistæ, & Theologi antiqui. Fundatur hæc sententia I. in variis textibus, ut in *cap. 8. 17. & 26. C. 12. Q. 1.* item in *cap. 59. 65. & 66. C. 16. Q. 1.* Nec non in Concil. Trid. *cit. sess. 25. de reform. cap. 1.* ubi Episcopi, & beneficiati consanguineos suos bonis Ecclesiasticis ditare prohibentur, & insimul iisdem imponitur, ut superflua in pauperum alimoniam, aliòque pios usus expendant. II. Probatur hac ratione, cui aliquid datur sub modo, v.g.

si alicui dentur centum floreni ad peregrinationem instituendam cum eo tamen onere, ut residuum erogat pauperibus, ille ex *justitia* ad hoc tenetur l. 1. § 2. seqq. C. de donat. sub mod. & modus ille adjectus obligationem, & actionem ex *justitia* parit, ut vel modus impleatur, vel quantum interest, eum impletum non esse, præstetur; atqui fideles tam liberales redditus non alio fine, nec alio modo in beneficiatos contulisse intelliguntur, ex *cit. cc.* nisi ut residuos in pauperes, vel alios usus pios erogent: ergo. Accedit III. quod omnes fere DD. etiam Adversarii fateantur, talem beneficiatum bona ista superflua ad profanos usus in notabili quantitate expendentem mortaliter peccare; atqui tam gravis obligationis alia causa reddi non potest, quam quod oriatur ex lege *justitiæ*: Nam lex *charitatis* vel *misericiordiæ* pauperibus succurrere sub gravi non obligat, nisi in casu extremæ necessitatis, cum verò ejusmodi casus rarius contingat, beneficiati verò obligentur sub gravi redditus superfluos in pauperes erogare, signum est, quod hæc obligatio non oriatur ex lege *charitatis*, sed *justitiæ*. Adeoque contravenientem ad restitutionem obliget. Deinde vel quarta illa, quæ olim per cap. 27. C. 12. Q. 2. ex redditibus Ecclesiæ erat assignata pauperibus, illis data fuit, vel permixta cum portione Episcopi & Clericorum? si data fuit, tunc jam aliunde prospectum est pauperibus, ac subinde Clerici sub gravi obligatione ex lege *charitatis* non tenebuntur; si permixta, tunc ex lege *justitiæ* obligati erunt, superflua elargiri pauperibus vel fabricæ Ecclesiæ.

His tamen non obstantibus sententia contraria communi hodie consuetudine, & usu recepta est, teste D. Thom. 22. Q. 185. art. 7. Barbof. J. E. V. lib. 3. cap. 17. n. 10. Garz. de Benef. part. 2. cap. 1. n. 5. Tambur. de Jur. Abb. tom. 3. disput. 11. quest. 15. n. 9. & ex nostris Salisburgens. ab Illustriss. DD. Augustino Reding, Clar. P. Paulo Mezger, quos refert & sequitur Magnif. P. Schmier l. 3. tract. 2. cap. 2. n. 208. ac novissimè Cl. P. Böckhn h. t. n. 10. qui tamen omnes admittunt, Episcopum, vel beneficiatum de bonis superfluis in notabili quantitate ad usus profanas applicando mortaliter peccare. Fundamentum hujus sententiæ potissimum desumitur ex Ecclesiæ praxi, quæ similes donationes ex bonis superfluis beneficiatorum consanguineis factas non rescindit, quod tamen facere deberet, si ex *Justitia* pauperibus deberentur, prout de hac consuetudine testantur D. Thomas *cit. loc.* Covarruv. de testam. cap. 7. ipsa vero S. Doctoris auctoritas satis tutam hanc reddit sententiam. Hic enim cum in corp. cit. art. dixisset, quod si Episcopus sua parte non contentus vindicet sibi aliquid de partibus, quæ Clericis, pauperibus, aut Ecclesiæ debentur, non solum mortaliter peccet contra *justitiam*, sed etiam teneatur iis, quibus subtrahit, restituere. Subjungit deinde: si vero de illa parte, quæ sibi debetur, indigentibus non subveniat, ait, eum peccare contra debitum *charitatis*, nec quidquam meminit de restitutione, atque adeò innuit, eum non æque ex virtute *justitiæ* ad restituendum obligatum, quando de suis superfluis proven-

ventibus non erogat in pauperes, quam quando id usurpat, quod vel Clericis, vel pauperibus ex iustitia debetur. Accedit in confirmationem constitutio Pauli V. edita VIII. Aprilis anno 1606. quæ incipit, in *Eminentis Sc.* quamque refert Fagnan. *ad cap. ult. h. t. n. 24.* vi cuius d. Pontifex non solum tribuit omnimodam facultatem incolis, & civibus urbis Romæ, qui in ea, vel ejus districtu infra decem milliaria non tantum extra debitam residentiam decesserint, libere, & licite pro libitu voluntatis disponendi de omnibus suis bonis provenientibus ex quibuscunque fructibus, redditibus, proventibus, juribus, & emolumentis Ecclesiasticis, etiam decimabilibus Ecclesiarum, & beneficiorum quomodolibet qualificatorum, tam inter vivos, quam in ultima voluntate in favorem consanguineorum & affinium suorum, & quarumvis aliarum personarum etiam penitus extraneorum, sed etiam decrevit, ut iisdem ab intestato decedentibus, dicta bona ad eorum hæredes ab intestato venientes liberè deveniant, prout latius videre est apud Fagnan. *est. loc.* ubi potestatem hanc S. Pontifici competere pluribus probat, dummodo tales Clerici satisfaciant cultui Divino sui beneficii, quod habent in titulum, vel in commendam, & oneribus eidem incumben- tibus ac reparationi Ecclesiæ, ut ibidem limitat: quod igitur hic fieri potuit ex speciali indulto, cur non in aliis per consuetudinem. Denique hanc sententiam ratio commendat, quod scilicet ejusmodi bona transierint in absolutum dominium Clericorum, ita, ut pauperibus vel aliis causis piis quoad il-

la bona nullum jus proprietatis relic- tum sit.

Ad I. igitur fundamentum opposi- tæ sententiæ dupliciter responderetur, primo, quod *citt.* textus quidem probent, quod sine peccato talis abusus bonorum ad causas profanas fieri non possit, non verò, quod ex lege iustitiæ pauperibus illa superflua erogare teneantur. Vel potest dici secundo, *dd. cc.* loqui de illis temporibus, quibus bonorum istorum divisio nondum facta fuit; secus post divisionem eorum, & institutionem titularum beneficialium. Nam divisio ista, ac distributio sufficiens modus, ac titulus est, dandi dominium, & appropriandi, quòd alias commune fuerat, & ideo vicem *emptions* obtinere dicitur in *l. 1. C. commun. utriusque jud.*

Ad II. negamus, ejusmodi bona à fidelibus sub dicto modo, vel onere ad honorem DEI fuisse oblata, ut superflua erogentur in pauperes, sed potius intentioni fundatorum per hoc satisfieri dicendum est, quod bona Ecclesiis à se donata semel in pios usus erogentur dum scilicet Clericis, & beneficiatis distribuuntur, quocumque deinde modo ab iisdem expendantur; sicut satisfit, si bona pauperibus relicta semel in pauperes distribuuntur, utrunque ea deinde ab his ludendo aut alias luxuriando consumantur.

Ad III. Fatemur quidem tales abutentes peccare mortaliter, non tamen propter violatam iustitiam, quia lex iustitiæ tunc tantum lædi dicitur, cum quis de alieno in finem non permissum disponit, non verò, si de suo, sed ideo peccare, quia Clerici lege positiva Ecclesiastica scilicet Concil. Trid. *est. sess. 25.*

de reform. cap. 1. propter perfectionem status strictius teneatur pauperibus subvenire, quam Laici, adeoque gravius peccant per dictum abusum. Quod autem ibidem dicatur, partem pauperum cum parte Episcoporum & beneficiatorum esse permixtam, de hoc pariter non constat, sed potius verosimile est, ex illa parte, postquam pauperibus aliunde sufficienter provisum esse apparuit, nova beneficia instituta, templa, hospitalia, seminaria erecta vel eandem autoritate S. Pontificis Clericis adjunctam fuisse.

2 Diluenda jam sunt etiam potiora argumenta, quæ rigidiores Canonistæ contra I. & II. conclusionem objicere solent. Opponunt ergo I. varios Canones, in quibus bona, ac redditus Ecclesiastici bona pauperum, & patrimonium Christi dicuntur, ut in cap. fin. C. 16. Q. 1. cap. 16. de Præbend. & cap. 26. de Decim. ergo Clerici in his bonis dominium habere nequeunt, cum non possint duo esse domini ejusdem rei in solidum. l. 5. §. 15. ff. commod. II. Si Clerici haberent fructuum istorum verum dominium, tunc eos in usus profanos applicando furtum non committerent l. 1. §. fin. ff. de furt. atqui Clerici non tantum furtum, sed sacrilegium etiam committere dicuntur. cap. fin. C. 16. Q. 1. ergo. III. Clerici ex his fructibus amplius percipere nequeunt, quam necessaria ad victum c. 7. C. 10. Q. 2. cap. 7. C. 12. Q. 1. unde S. Bernardus epist. 40. ait: *quidquid præter necessarium victum, & simplicem vestitum retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est.* IV. Si Clerici horum bonorum veri domini essent, etiam possent de illis tam iater vivos, quam per

ultimam voluntatem disponere arg. l. 21. C. Mand. atqui hoc non possunt, ut jam dictum est: ergo.

Ad has oppositiones paucis respondemus. I. dd. cc. loqui de eo statu, & tempore, quo Clerici adhuc in communi vivebant, & dispensatores erant reddituum Ecclesiasticorum, sumentes ex iis, prout cuique necessarium erat, reliquum verò in pauperes distribuabant, quorum portio tunc nondum erat discreta: vel possunt intelligi de bonis Ecclesiæ, quorum duntaxat administratio ipsis competeat juxta jam supra memoratam bonorum distinctionem non verò de fructibus ex bonis Ecclesiasticis provenientibus: vel denique potest cum Gonzalez dominium distribui in *summum*, & absolutum, quod solus DEUS habet, in *medium*, quod quisque privatus in re sua, in *infimum*, quod competit Principi in bonis subditorum exigente hoc utilitate, vel necessitate publica, & sic sub diverso respectu posse duos ejusdem rei esse dominos in solidum. Ad II. reponimus d. cap. fin. loqui de eo tempore, quò nondum facta est divisio bonorum Ecclesiasticorum. Ad III. similis reedit responsio, aut potest dici, Patres ibidem loqui per quandam exaggerationem, innuere volentes, contra charitatem graviter delinquere Clericos, si bona superflua non in pauperum levamen exponant, quo sensu etiam divites Laicos pauperibus non subvenientes vocant pauperum homicidas, licet ad eleemosynam non teneantur ex justitia, sed tantum ex charitate, vide consimilem exaggerationem in cap. 11. dist. 47. Ad IV. per hoc dominium non destrui, quod libera facultas circa ea disponendi

di per SS. Canones impediatur, hoc enim novum in iure non est. Sic si deicommissarius hæres ante restitutionem dominus est. *l. fin. §. sin autem C. commun. de legat.* nec tamen liberè de eo disponere potest. Vid. Joseph. de Rhetes in *tractat. de Donat. cap. 12. per tot.*

II. Audio hic Clericum timoratoris conscientia ex me quærentem, quantum expendere possit de redditibus suis Ecclesiasticis, quin peccet mortaliter? Resp. certum imprimis esse, quod hic multo maior quantitas requiratur, quam quæ aliàs ad constituendum peccatum mortale in materia furti sufficit, quia per malam applicationem bonorum Ecclesiasticorum non immediatè lædit aliquem certum, & proximum, sicut in furto. Molina *tract. 3. disput. 44. §. Prior. Card. de Lugo de redditib. Eccles. disput. 4. sect. 3. n. 42.* rationem reddit cum S. Thoma 22. *Q. 185. art. 7. P. Engl ad b. t. n. 13.* quod ejusmodi bona superflua non magis debeant distribui pauperibus, sive illis, qui non habent necessaria ad usum, quam iis, qui carent necessariis ad sustentandum statum juxta suam qualitatem; unde etiam illa bona pauperibus erogari rectè dicuntur, quæ pro ornatu Ecclesiæ, fundatione Misarum, alimentatione religiosorum, aut studiosorum, quos parentes vel nolunt, vel non possunt alere in studiis, pro erectione & conservatione seminarii pauperum scholarium applicantur. Card. de Lugo, *cit. disput. n. 42.* quem etiam sequitur P. Engl, practicam hanc regulam tradit, quod ille Clericus beneficiatus censeatur mortaliter sua superflua expendisse in usus pios, ac proinde à peccato mortali im-

munis esse, qui vigesimam partem, sive *quinque de centum* profanis usibus applicaverit; e contra, qui in *centum* superfluis *viginti* malè impenderit, dicatur graviter peccasse. Optimum factu fore existimo, si in hac re attendatur ad consuetudinem loci, ad dignitatem, & conditionem ipsius beneficiati, & quid alii docti, & timorata conscientia beneficiati soleant expendere.

Petis, quid nomine congrua sustentationis veniat? Ante resolutionem hujus quæsitum, illud sciendum est, quod quisque beneficiatus integram suam competentem sustentationem sumere possit de redditibus Ecclesiasticis, & interim parcere bonis suis patrimonialibus, aut quasi talibus, eaque vel reservare hæredibus, aut ad quoscunque alios honestos usus applicare, ita quidem, ut si ex patrimonialibus vixerit, compensatione uti, & ex beneficialibus id deducere possit. Molin. *disput. 145. n. 1.* ratio est, quod nemo teneatur militare propriis stipendiis *cap. C. 12. Q. 2.* quia dignus est operarius mercede sua *1. Timoth. 5.* nec bovi trituranti obligandum os *Deut. 25.* sed omnino iustum ut ille consequatur stipendium, qui pro tempore suum reperitur commodare obsequium. *cit. cap. 45.* ad ipsam jam quæstionem respondeo, congruam cujusque beneficiarii in particulari sustentationem non consistere in indivisibili, sed eam esse mensurandam ex majori, vel minori quantitate reddituum, ex dignitate, & conditione ipsius beneficiati; unde nobilis vel graduatus plus pro sua sustentatione intumere poterit, quam alius minoris conditionis, Navar. *d. tract. quæst. 1. n. 36.* eodem no-

mine etiam venit debita hospitalitas erga pauperes, & peregrinos, quam maximopere commendat Concil. Trident. *sess. 25. cap. 8.* donationes moderatae, ac remuneratoriae, aliaque ex usu timoratae conscientiae virorum desumenda. Molina. *d. disput. n. 13.* quem prolixius hanc quaestionem tractantem consule.

13 Pro coronide hujus tituli placet illam quaestionem per partes resolvere: si beneficiatus moriatur, relictis variis bonis, emptis v. g. praediis, & rebus Ecclesiae melioratis, ad quem ista pertineant? Respondeo I. si tempore, quo ad praelaturam, vel beneficium promotus est, nullum, aut nonnisi exiguum patrimonium habuerit, praesumi talia praedia ex redditibus Ecclesiae emptae esse, adeoque ad Ecclesiam pertinere *cap. 1. h. t.*

Dices: Tutor, vel curator, etiamsi pauper tutelam susceperit, & postea dives effectus sit, non ex bonis pupilli, sed propria industria acquisivisse praesumitur *l. 10. C. arbitr. tutel.* ergo idem praesumi debet de beneficiato. Resp. negando paritatem, quia tutori negotiatio non aequè prohibita est, sicuti Clerico, unde ne in isto praesumamus delictum contra *cap. 1. de scrut. in ord. faciend.* melius est, dicere; Clericum, similia ex bonis, & redditibus Ecclesiae comparasse, *arg. l. 51. ff. de donat. inter vir. & l. 6. C. eod.* ubi mulier durante matrimonio aliquid acquirens, ex bonis mariti id acquisivisse censetur, ne scilicet delictum, vel turpis quaestus praesumi debeat.

Respondeo II. Si tempore promotionis patrimonium habuit beneficiatus, non praesumi talia bona, saltem non omnia ex bonis Ecclesiae acquisita,

uti eruitur argumento à contrario sensu *d. cap. 1. h. t.* Quòd si patrimonium amplum habuerit, dubium tamen sit, an similia bona ex illo, vel potius ex redditibus Ecclesiae comparaverit, tunc inter Ecclesiam, & haeredes beneficiarii secundum quantitatem patrimonii & proportionem reddituum Ecclesiasticorum dividenda asserunt Panormit. ad *cap. 3. h. t. num. 3.* Vivian. in *ration. Jur. Can. cap. 1. h. t.* per textum expressum in *c. 1. C. 12. Q. 14.* Quia tamen istae praesumptiones tantum *juris* sunt, ideo probationem haeredum in contrarium admittunt. Panormit. ad *cap. 1. h. t. n. 7.*

Respondeo III. Si talia praedia, vel etiam bona mobilia notorie ex bonis, & redditibus Ecclesiasticis comparata fuerint, tunc ad Ecclesiam pertinebant, sive deinde Ecclesiae, sive nomine proprio emptae fuerint. *cap. 1. 3. & 4. h. t. Auth. licentiam C. de Episc. & Cleric.* Et ideò in *cap. 2. h. t.* talis Praelatus vel beneficiatus emens aliqua ex rebus, vel redditibus Ecclesiae instrumentum emptionis nomine Ecclesiae conficere, sub poena amotionis ab administratione jubetur, quia regulariter res emptae praesumitur de pecunia illius, cujus nomine instrumentum emptionis confectum est, Panormit. ad *cap. 2. h. t. n. 3. & 5.* Ratio verò amotionis est, quia, ut dicitur in *d. cap. 1. C. 12. Q. 4.* Justum non est, *ut Ecclesia, quem suscepit extraneum, efficiat in alieno divitem, & in suo retineat fraudatorem;* ideò, quemadmodum Praelatus ille administratione privari debet qui jam per Ecclesiam acquisita alienat *cap. 18. C. 12. Q. 2.* ita & ille removendus est, qui ex fructibus Ecclesiae superfluis rem non nomine Ecclesiae emit *cap. 2. h. t. cap. 1. C. 12. Q. 3.* Quam-

Quamvis verò regulariter res alterius pecunia empta, non ad eum, cujus pecunia fuit, sed ad emptorem spectet, ut constat ex *l. 6. C. de R. V. l. 12. C. de jur. dot. l. ult. C. de serv. pign. dat. & late probat Covarruv. lib. 3. var. resolut. cap. 3. num. 6.* speciale tamen id est in Ecclesia, ut res ejus pecunia empta non emptoris sit, sed Ecclesiæ, prout nos in *dissert. præambul. §. 1. n. 8. privil. 7.* paritate desumpta à pupillo, vel minore ostendimus.

Respondeo IV. Meliorationes ex redditibus Ecclesiæ factas beneficiatus vitæ suæ sustentandæ causâ possidere potest, quamdiu vivit, post obitum verò ad Ecclesiam redeunt. *cap. 5. h. tit.* æquum enim est, ut cujus labore res exulta fuerat, eidem ad tempus vitæ relinquatur, ut etiam ob tale gratitudinis exemplum ad similia in Ecclesiæ utilitatem faciendâ alii excitentur *c. 9. de Constit.* quod si meliorationes istæ non ex redditibus Ecclesiæ superfluis, sed ex patrimonialibus beneficiati factæ fuerint, impensæ ab hærede repeti poterunt, nisi animo donandi meliorasse probetur beneficiatus. Panormitan. ad *cap. 5. h. tit. n. 5.* Barbof. *ibid. n. 2.*

Convenit igitur Beneficiatus aliqua-

liter cum usufructuario, quia, sicut usufructus morte hujus extinguitur, ita jus in beneficio morte Clerici: differt tamen I. quod usufructuarius fructus perceptos, & à solo separatos, ac reconditos absolute faciat suos, ita, ut de illis tam inter vivos, quam per ultimam voluntatem liberè disponere possit. *l. 12. §. Julianus ff. de usufr.* Non etiam beneficiatus, ut constat ex dictis. II. Ille tenetur satisfacere *cap. ult. de pignor. l. 4. C. de usufr.* non verò iste. III. Ille potest meliorare, reficere ac restaurare, non verò aliquid de novo facere. *l. 4. 7. 8. §. 44. ff. de Usufruct.* iste etiam de novo plantare vineam, extruere domum &c. ut ex dictis colligitur.

Esset jam, ut de testamentis & successione ab intestato secundum distributionem primitus conceptam, & in Præfatione hujus Libri insinuatam in hac Parte II. ageremus; quoniam verò commentationes nostræ de Contractibus in plures, quam ab initio destinabamus paginas excreverunt, ideo hoc labore in præsentiarum supersedere jubemur, fidem nostram liberaturi in Parte III. hujus Libri. Interim præsentis commentationi hoc votum subjungimus,

UT IN OMNIBUS GLORIFICETUR
D E U S.

(Q9)

PA-